

PSIHOLOGIJA APOKALIPTIČKIH POKRETA

Studija slučaja na primjerima Adventista sedmog dana i Jehovinih svjedoka

UVOD

Apokaliptička očekivanja predstavljaju jednu od najmoćnijih pojava u historiji religije.

Ona mogu proizvesti izuzetnu ozbiljnost, moralnu obnovu, misionarski žar i osjećaj neposrednosti Božjeg djelovanja. Ali ista ta očekivanja mogu proizvesti i fanatizam, grupnu izolaciju, snažnu zavisnost od autoriteta i veoma specifične psihološke mehanizme kojima zajednica reaguje kada se očekivani događaj ne dogodi.

Mileritski pokret sredinom XIX vijeka predstavlja posebno zanimljiv slučaj.

Vilijam Miller i njegovi saradnici razvili su sistem tumačenja biblijskih proročanstava prema kojem je period od 2300 dana iz Danila 8:14 shvaćen kao 2300 godina, a završetak tog perioda povezan sa očekivanjem Drugog Hristovog dolaska.

Vrhunac očekivanja bio je 22. oktobar 1844.

Hrist nije došao. To je proizvelo čuvenu historijsku pojavu poznatu kao **Veliko razočaranje**.

Ali upravo tu počinje mnogo zanimljiviji dio priče.

Jer nakon 1844. nastaju najmanje tri različite mogućnosti:

1. odbaciti čitavu proročku konstrukciju;
2. priznati da je računanje ili tumačenje bilo pogrešno;
3. zadržati proročki period i datum, ali promijeniti razumijevanje događaja koji se tada odigrao.

Treća mogućnost bila je temelj kasnijeg razvoja adventizma.

Međutim, ozbiljna analiza ne smije tu stati.

Jer čak i ako je **Miler pogriješio u primjeni 2300 godina na 1844.**, to samo po sebi ne dokazuje da je **predadventni sud** ne-biblijski.

Naprotiv, kada se odvojeno analiziraju Danilo 7, Danilo 8, Poslanica Jevrejima i Otkrivenje 14, pojavljuje se ozbiljan biblijski obrazac koji može poduprijeti zaključak da postoji određena faza nebeskog suda prije Drugog dolaska.

Zato ova studija razlikuje **Mileritsku računicu, adventističku doktrinu i ono što se može nezavisno izvesti iz biblijskog teksta.**

I. METODOLOŠKI PRINCIP

Prilikom proučavanja ovih pokreta veoma je lako napraviti jednu od dvije suprotne greške.

Prva greška: Uzeti savremenu adventističku doktrinu ili doktrinu Jehovinih svjedoka i projektovati je unazad kao da je od početka postojala u potpuno istom obliku.

Druga greška: Pretpostaviti da je nešto pogrešno samo zato što je nastalo unutar problematičnog religijskog pokreta.

Druga greška je jednako ozbiljna kao i prva.

Istorijska činjenica da je neko do određenog zaključka došao pogrešnim putem ne znači nužno da je sam zaključak pogrešan.

Drugim riječima, **pogrešna premisa može slučajno, ili ako hoćete providjenjem, dovesti do tačnog zaključka.**

U šaljivom obliku moglo bi se reći: „I ćorava kokoška ubode zrno.“

U ozbiljnoj terminologiji, međutim, riječ je o razlikovanju **geneze ideje od istinitosti ideje.**

Zato ćemo posebno razlikovati:

- istorijsku činjenicu,
- tumačenje istorijske činjenice,
- psihološku interpretaciju,
- teološku dedukciju,
- i ono što neposredno proizlazi iz biblijskog teksta.

II. MILER I 2300 DANA

1. Osnovna konstrukcija

Vilijam Miller je 2300 dana iz Danila 8:14 razumio kao 2300 godina, prema principu „dan za godinu“.

Početna tačka bila je povezana sa proročanstvom iz Danila 9, odnosno dekretom o obnovi Jerusalima.

Miller je očekivao završetak perioda oko 1843/1844.

Kasnije je Samuel Snou razvio precizniju hronološku konstrukciju koja je vodila do **22. oktobra 1844.**

Njegova argumentacija bila je povezana sa tipologijom Dana očišćenja i desetim danom sedmog mjeseca.

Važno je naglasiti da **22. oktobar nije jednostavno datum koji je Biblija direktno napisala.** To je rezultat složene hronološke konstrukcije.

III. DA LI JE 22. OKTOBAR ZAISTA BIO JOM KIPUR?

Ovo pitanje zahtijeva veću preciznost nego što se često nalazi u popularnim prikazima.

Standardni jevrejski kalendar za 1844. stavlja Jom Kipur na 23. septembar.

Adventistička odbrana 22. oktobra oslanjala se na specifično razumijevanje kalendara i na računanje koje je povezivano sa Karaitima.¹

Međutim, treba razlikovati **Snouovo pozivanje na karaitsko računanje od istorijske činjenice da su Karaiti 1844. zaista slavili Jom Kipur 22. oktobra.**

To drugo je mnogo spornije. Zbog toga nije dovoljno reći: „Karaiti su imali 22. oktobar.“ Preciznije je **Samuel Snou je koristio određeno razumijevanje karaitskog/biblijskog kalendarskog računanja kao dio argumentacije za 22. oktobar 1844, ali istorijska tvrdnja da su tadašnji Karaiti zaista držali Jom Kipur tog datuma zahtijeva**

¹ “The Second Advent and the ‘Fullness of Time’,” *Ministry Magazine*, July 2000. Vidi takođe: “October 22, 1844, The Day of Expectation,” *Ellen G. White: The Early Years*.

posebnu provjeru i ne treba je predstavljati kao nesporan podatak.

Ovo je važno jer problem 1844. ne treba zasnivati na slaboj tvrdnji.

Kritičari navode dokumentaciju prema kojoj su i Karaiti 1844. slavili Jom Kipur u septembru, a ne 22. oktobra. U tom kontekstu posebno se navode kasniji odgovori karaitskih autoriteta i istorijskih zapisi.²

Čak i kada bismo potpuno prihvatili 22. oktobar kao pravi datum Jom Kipura, ostaje mnogo važnije pitanje: **Da li Danilo 8:14 uopšte opravdava zaključak koji je Miler iz njega izveo?**

IV. VELIKO RAZOČARANJE

22. oktobra 1844. dogodilo se ono što je za svaki apokaliptički pokret najteži test: **očekivani događaj nije nastupio.**

Mnogi ljudi su očekivali Hristov dolazak. Hrist nije došao.

Ovdje počinje klasični problem proročkog neispunjenja.

Postoje najmanje četiri mogućnosti:

1. Priznanje greške. „Pogriješili smo.“

2. Odbacivanje sistema. „Naša proročka konstrukcija nije pouzdana.“

3. Odbacivanje samo određenog elementa. „Period možda jeste tačan, ali pogrešno smo razumjeli događaj.“

4. Reinterpretacija. „Datum je bio tačan, ali događaj se dogodio na drugi način.“

Upravo četvrta mogućnost omogućila je razvoj postmileritskog adventizma.

V. PSIHOLOGIJA VELIKOG RAZOČARANJA

Ovdje se može primijeniti pojam **kognitivne disonance.**

Osoba je istovremeno vjerovala „Bog nas je vodio“ i „dogodilo se suprotno od onoga što smo očekivali.“

Što je veća lična investicija u vjerovanje, to je priznanje greške

² E. S. Ballenger, *The Gathering Call*, May–June 1941, pp. 14–15.; Bob Pickle, “The Karaites & 1844: Was October 22 the Right Date, or Was It September 23?”; Former Adventist Fellowship, “Karaite Jews and October 22, 1844.”

psihološki skuplje.

Investicija nije samo intelektualna. Ona može uključivati ugled, porodicu, novac, posao, društveni krug, religijski identitet, osjećaj božanskog poziva.

Zbog toga neispunjenje proročanstva ne mora nužno uništiti grupu.

Može proizvesti: **racionalizaciju** → **reinterpretaciju** → **jačanje identiteta**.

To ne znači da su svi pojedinci svjesno „spašavali obraz“.

To je psihološki model koji objašnjava zašto je reinterpretacija tako privlačna nakon kolektivnog razočaranja.

VI. VAŽNA RAZLIKA

Ako su Mileriti pogriješili u vezi sa događajem 1844, iz toga ne slijedi da sve što su kasniji adventisti naučavali o predadventnom sudu mora biti pogrešno. To bi bila greška.

Potrebno je nezavisno ispitati biblijske tekstove. A tu situacija postaje mnogo zanimljivija.

VII. DANILO 7 – SUD PRIJE KONAČNOG CARSTVA

Danilo 7 predstavlja jednu od najvažnijih biblijskih osnova za predadventni sud.

Vizija prikazuje:

- četiri zvijeri,
- Malog roga,
- Pradavnog (Boga Oca),
- nebeski sud,
- otvaranje knjiga,
- Sina Čovječijeg,
- i konačno carstvo.

Danilo 7:9–10: „Sud je sjeo i svici su se otvorili.“

Zatim u stihu 13: „Gledao sam dalje u noćnim vizijama, kad eno, sa oblacima nebeskim dolazio je neko kao sin čovečiji.“

A nakon toga mu se daje „vlast i slava i carstvo.“

Ovdje postoji veoma važan redoslijed: **sud → Sin Čovječiji dolazi pred Pradavnog → carstvo mu se daje.**

To nije najprirodniji opis Drugog dolaska na Zemlju. To izgleda kao **nebeska sudska scena koja prethodi konačnom uspostavljanju Hristovog kraljevstva.**

Dakle, ideja predadventnog suda nije proizvoljna adventistička izmišljotina. Ima stvarnu tekstualnu osnovu u Danilu 7.

VIII. DANILO 8 – SVETINJA I 2300 DANA

Danilo 8:13–14 kaže: „Dokle će trajati vizija o svakidašnjoj službi i o prestupu koji izaziva pustošenje...?“

„Do dvije hiljade i trista večeri i jutara, Svetilište će se očistiti.“

Hebrejski izraz *nišdaq qōdeš* može imati nijanse poput:

- biti očišćen,
- biti opravdan,
- biti obnovljen,
- biti vraćen u pravo stanje,
- biti vindiciran.

To je važan tekst jer povezuje **vremenski period + svetinju + završnu obnovu/vindikaciju**. Dakle, 2300 nije samo apstraktna hronologija. Odnosi se na **svetinju**.

IX. DANILO 7 I 8 ZAJEDNO

Kada se ove dvije vizije čitaju zajedno, pojavljuju se paralelni elementi:

Danilo 7	Danilo 8
Mali rog	Mali rog
napad na Božji narod	napad na Božji narod
nebeski sud	napad na svetinju
svici (knjige)	vremenski period
presuda	obnova/vindikacija svetinje
Sin Čovječiji	
carstvo	

Zbog toga nije neozbiljno povezati ove tekstove.

Moguće je razumjeti Danilo 7 kao viziju **suda**, a Danilo 8 kao viziju **svetinje i njenog konačnog očišćenja/vindikacije** u širem istom eshatološkom okviru.

X. POSLANICA JEVREJIMA – ANTITIP

Ovdje postaje posebno zanimljivo.

Poslanica Jevrejima predstavlja zemaljsku svetinju kao „sliku i sjenku nebeskih stvari.“ (Jevrejima 8:5)

Hrist je predstavljen kao pravi Prvosveštenik. Ne nalazi se u zemaljskoj svetinji. Njegova služba odvija se u nebeskoj stvarnosti.

Jevrejima 9:23 kaže: „Tako je trebalo da se nebeske stvari očiste ovima...”

Ovo je izuzetno važan tekst za svaku teologiju koja povezuje Dan očišćenja sa Hristovom nebeskom službom.

Zato je pogrešno reći: „Adventisti su jednostavno izmislili vezu između svetinje i suda.“ Veza postoji.

Pravo pitanje je: **Da li su pravilno identifikovali vrijeme i tačnu fazu te službe?**

XI. HRIST JE VEĆ UŠAO U NEBESKU SVETINJU

Ovdje se mora izbjeći druga krajnost.

Jevrejima jasno pokazuje da Hristova nebeska služba počinje nakon vaznesenja.

Jevrejima 9:24: „Jer Hristos ne uđe u rukotvorenu svetinju... nego u samo nebo.”

Zato nije biblijski održivo tvrditi da Hrist **tek 1844. prvi put ulazi u nebesku svetinju.**

Adventistički odgovor mora biti suptilniji: Hrist je ušao u nebesku svetinju nakon vaznesenja, ali Njegova prvosveštenska služba može imati različite faze, od kojih završna odgovara antitipskom Danu očišćenja. To je mnogo ozbiljnija pozicija.

XII. JEVREJIMA 9:28 I ZAVRŠNA FAZA

Jevrejima 9:28 pravi veoma zanimljivu strukturu: „Tako je i Hristos bio jednom zauvijek prinesen da ponese grijehе mnogih. A kad se drugi put pojavi, a to neće biti zato da bi opet uklanjao grijeh, vidjeće ga oni koji ga željno očekuju da bi dobili spasenje.“

Redoslijed je sledeći: **prvo prinošenje → prvosveštениčka služba → konačno pojavljivanje.**

To je sasvim kompatibilno sa idejom da između Hristove žrtve i Njegovog konačnog dolaska postoji posebna faza nebeske službe.

To ne dokazuje automatski godinu 1844. Ali pokazuje da **predadventna nebeska aktivnost nije strana Novom savezu.**

XIII. OTKRIVENJE 14 – „DOĐE ČAS SUDA NJEGOVA“

Otkrivenje 14:6–7 predstavlja anđela koji objavljuje: „Bojte se Boga i dajte mu slavu, jer je došao čas njegovog suda!“

A zatim slijedi niz završnih događaja:

- poruka o sudu,
- pad Vavilona,
- upozorenje protiv zvijeri,
- žetva zemlje.

To je dodatni razlog za ozbiljno razmatranje ideje da **sud prethodi konačnoj žetvi i Drugom dolasku.**

Dakle, kada se Danilo 7, Danilo 8, Jevrejima 8–10 i Otkrivenje 14 čitaju zajedno, adventistička ideja o predadventnom sudu više ne izgleda kao puka improvizacija nastala iz potrebe da se spasi 1844.

Može se argumentovati nezavisno od 1844.

XIV. „PARADOKSALNA“ ISTORIJSKA OCJENA

Moguće je da se dogodilo sledeće: **Mileriti su pogrešno izračunali događaj, ali su skrenuli pažnju na stvaran biblijski problem.**

Drugim riječima, **pogrešna interpretacija proročanstva otvorila je stvarnu biblijsku temu** koja je postala **kasnija doktrinarna sinteza.**

To bi bila mnogo preciznija istorijska ocjena od tvrdnje: „Sve su

izmislili da bi spasili obraz.“

Jer takva tvrdnja ne objašnjava zašto se predadventni sud može argumentovati iz tekstova koji nisu zavisni od Milerove računice.

XV. VEZIVANJE BIBLIJSKOG UVIDA ZA JEDNU ISTORIJSKU GODINU ZAHTIJEVA ČVRSTI DOKAZ

Ovdje dolazimo do hronološkog problema.

Postoji razlika između „**Biblija pokazuje da postoji predadventni sud**“ i „**Biblija pokazuje da je predadventni sud počeo 1844.**“

Prva tvrdnja može biti veoma snažna. Druga zahtijeva dodatnu hronološku konstrukciju. A upravo tu nastaje pitanje: **da li Danilo 8:14 zaista daje početnu tačku koja vodi do 1844?**

Ako je odgovor negativan, onda ne mora biti odbačen predadventni sud. Odbacila bi se samo **adventistička hronološka identifikacija 1844.** Ali ako se početna godina za „2300 dana“ može ustanoviti poređenjem vezanih biblijskih proročanstava i poznate istorije, problem je riješen.

XVI. RANI ADVENTIZAM I „DUHOVNI DAROVI“

Ovdje dolazimo do drugog velikog problema ranog pokreta.

Mileritski i postmileritski milje nije bio samo intelektualni pokret proučavanja proročanstava. Bio je snažno obilježen **religijskim entuzijazmom i iskustvenim shvatanjem duhovnih darova.**

U različitim grupama pojavljuju se:

- vizije,
- proročki iskazi,
- neposredna „otkrivenja“,
- snažna emocionalna iskustva,
- uvjerenje da Bog direktno vodi zajednicu kroz natprirodne manifestacije.

Ovdje treba napraviti terminološku ogradu: **ne treba rani Milerizam jednostavno nazvati pentekostalnim ili savremenim harizmatiskim pokretom.**

Ali možemo govoriti o **entuzijastičkom/harizmatičkom religijskom miljeu** u širem istorijskom smislu.

XVII. ZAŠTO JE TO PSIHOLOŠKI VAŽNO?

Jer kombinacija **apokaliptička poruka + neposrednost + natprirodni autoritet** stvara veoma snažan sistem uvjerenja.

Ako neko kaže: „Danilo pokazuje X,“ to je tvrdnja koju možemo provjeravati tekstom.

Ali ako kaže: „Duh mi je pokazao da je X,“ onda se kritika interpretacije lako pretvara u kritiku samog Boga.

Tu nastaje opasnost.

XVIII. OD MNOGO „DAROVA“ DO JEDNOG PROROČKOG AUTORITETA

Rani adventizam je pokušavao stabilizovati haotični religijski milje. Jedan od načina bio je prihvatanje Elen G. Vajt kao nosioca posebnog proročkog dara.

Tako nastaje zanimljiv proces: **entuzijazam → mnogo subjektivnih iskustava → potreba za razlikovanjem pravih i lažnih darova → poseban proročki autoritet → institucionalna stabilizacija.**

Ovo nije nužno dokaz prevare. Ali predstavlja veoma važan **epistemološki problem: Ko provjerava proroka?**

XIX. BIBLIJSKI MODEL DUHOVNIH DAROVA

Novi savez ne odbacuje proroštvo. Naprotiv.

Ali insistira na provjeri. 1. Solunjanima 5:20–21: „Proroštva ne prezirite. Sve ispitujte; dobro zadržite.“ 1. Korinćanima 14:29: „A proroci dva ili tri neka govore, a drugi neka rasuđuju.“ 1. Jovanova 4:1: „Ne vjerujte svakome duhu, nego ispitujte duhove jesu li od Boga.“

Biblijski model nije „**Prorok govori → zajednica prihvata**“ nego „**Prorok govori → zajednica ispituje**.“

To je fundamentalna razlika.

XX. SUBJEKTIVNO ISKUSTVO NE SMIJE POSTATI HERMENEUTIČKI KLJUČ

Najvažnija opasnost nastaje kada se redosljed obrne.

Zdravi redoslijed: **Biblija** → **provjera iskustva** → **prihvatanje ili odbacivanje iskustva**.

Nezdravi redoslijed: **iskustvo** → **nova interpretacija** → **Biblija se tumači kroz iskustvo**.

U prvom slučaju Pismo sudi iskustvu.

U drugom slučaju iskustvo počinje suditi Pismu.

XXI. 1844. I „DUH PROROŠTVA“

Ovo je naročito važno za adventistički razvoj.

Ako se predadventni sud može argumentovati iz Biblije, onda mu nije potreban proročki autoritet Elen Vajt da bi postojao kao teološka mogućnost.

Ali ako se kaže: „1844. je sigurno početak tog suda zato što je Bog to potvrdio kroz proročki dar“, onda se uvodi drugi nivo autoriteta.

Tada više ne govorimo samo o **egzegezi**. Govorimo o **egzegezi + istorijskoj hronologiji + proročkom autoritetu**.

I upravo taj dodatni sloj treba posebno ispitati.

XXII. RANI ADVENTIZAM I „ZATVORENA VRATA“

Koncept „zatvorenih vrata“ predstavlja jedan od najboljih primjera razvoja ranog adventističkog mišljenja.

U neposrednom periodu nakon 1844. izraz je imao mnogo neposrednije značenje u okviru tadašnjeg vjerovanja o završetku određene faze službe i vremena probe.

Kasnija adventistička teologija razvila je drugačiju formulaciju: određena „vrata“ su se zatvorila, ali je otvorena druga faza Hristove službe.

Istorijski problem nije samo pitanje „Ko je bio u pravu?“ nego „**Da li kasnije značenje zaista odgovara prvobitnom značenju?**“

Ako ne odgovara, onda imamo razvoj doktrine.

XXIII. 666 – PROMJENA RANOG TUMAČENJA

U *A Word to the Little Flock* iz 1847. nalazi se rečenica: “I saw that

the number (666) of the Image Beast was made up.” U prevodu: „Vidjela sam da je broj (666) Lika Zvijeri bio sačinjen.“³

Kasnija adventistička literatura priznaje da je taj odlomak bio dio ranog izdanja i da je kasnije izostavljen.

U isto vrijeme, Urija Smit je tvrdio da su „666“ bile urednička dopuna,⁴ što predstavlja važan adventistički odgovor.

Kasniji adventistički apologetski tekst, *Ellen G. White and Her Critics*, otvoreno priznaje da je ovaj odlomak bio prisutan u prvom izdanju i da je kasnije izostavljen iz ponovljenog izdanja *Experience and Views*.

Još važnije, sam apologetski tekst objašnjava promjenu time što su se adventistički pioniri u međuvremenu odrekli ranijeg tumačenja.⁵

Zato nije korektno jednostavno reći: „Elen Vajt je imala viziju da je 666 broj otpalih protestantskih crkava.“ Ali je isto tako nekorektno pretvarati se da istorijski problem ne postoji.

Precizniji zaključak bi bio da **rani adventistički tekstovi sadržavaju formulaciju povezanu sa 666 koja kasnije više nije prisutna; adventistički izvori nude različita objašnjenja njenog porijekla i kasnijeg izostavljanja.**

To je dokumentabilna istorijska činjenica.

XXIV. 144.000 I PEČAĆENJE

Rani adventistički tekstovi govore o:

- 144.000,
- pečaćenju,
- završnom vremenu,
- živim svetima,
- neposrednom Hristovom dolasku.

U ranom vizionarskom materijalu nalazimo formulaciju:

³ Ellen G. White, *A Word to the "Little Flock"*, p. 19.

⁴ Uriah Smith, *The Visions of Mrs. E. G. White*. Problem nije riješen prostim pozivanjem na uredničku zgradu; naprotiv, sam spor pokazuje da je rani adventistički sistem imao drugačije razumijevanje Otkrivenja 13 nego kasniji sistem.

⁵ Francis D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics*, Chapter 18, "The Image Beast and 666."

“The living saints, 144,000 in number...” kao i opis da su 144.000 „sealed“.⁶ U prevodu: „Živi sveci, 144.000 na broju... su zapečaćeni.“

Ovo se nalazi u kontekstu vizije koja vodi kroz završne događaje:

- pečaćenje,
- glas Božji,
- „dan i čas“ Hristovog dolaska,
- progon,
- Hristov dolazak,
- vaskrsenje,
- uznesenje.

Dakle, rani tekst ne predstavlja 144.000 kao apstraktni broj koji će se jednom u budućnosti pojaviti. On ih prikazuje kao **eshatološku zajednicu koja prolazi kroz završni događaj**.

To pokazuje da je koncept u ranom adventizmu bio snažno povezan sa tadašnjom generacijom i završnim događajima.

Kasnije se njegova primjena proširuje i eshatološki pomjera. To je još jedan primjer **ranog generacijskog horizonta koji postaje budući eshatološki koncept**.

XXV. PEČAĆENJE – „SADA“ ILI „U BUDUĆNOSTI“?

Još jasniji primjer nalazi se u ranom adventističkom materijalu o pečaćenju. U ranoj literaturi o „sealing message“ nalazimo tvrdnje da su ljudi već tada bili u procesu primanja „pečata živog Boga“.

Jedan rani tekst govori o “those who are receiving the seal of the living God” („onima koji primaju pečat živog Boga“) i opisuje pečaćenje kao aktivan proces.⁷

To je važno jer kasniji adventistički sistem pečaćenje snažno povezuje sa završnim događajima.

Dakle, imamo pomjeranje naglaska:

Rani horizont: pečaćenje je već počelo

Kasniji naglasak: konačno pečaćenje pripada završnoj krizi

⁶ Ellen G. White, *Early Writings*.

⁷ Ellen G. White, *Letters and Manuscripts*, vol. 1.; A Seal of the Living God.

To ne znači da nijedan adventista nikada nije pravio razliku između različitih faza pečaćenja. Znači da se **težište proročkog koncepta mijenjalo**.

XXVI. PROBLEM 144.000 I MRTVIH ADVENTISTA

Ovo je posebno zanimljivo. Ako su 144.000 „živi sveti“ koji prolaze kroz završne događaje, postavlja se pitanje šta je sa ljudima koji su prihvatili poruku pečaćenja, a umrli prije kraja.

Kasnija adventistička literatura razvila je upravo takvu mogućnost.

U *A Study of the 144,000* objašnjava se da ljudi koji su umrli u vjeri mogu biti uključeni među 144.000 kroz vaskrsenje.⁸

To je vrlo važna činjenica za istoriju doktrine. Jer prvobitna kategorija „živi sveti“ postaje teološki fleksibilna kategorija koja može uključivati i mrtve koji će biti vaskrsnuti.

Drugim riječima, **prvobitni generacijski koncept postaje širi i dugoročniji**.

XXVII. „DAN I ČAS“

Rani tekstovi Elen Vajt govore o glasu Božjem koji daje: “the day and hour of Jesus’ coming” („dan i čas Isusovog dolaska“).⁹

U istom kontekstu pojavljuju se 144.000 i završni događaji.

Kasniji adventizam, međutim, jasno odbacuje određivanje konkretnog datuma Hristovog dolaska.

Ovdje treba razlikovati postavljanje datuma: „Hrist dolazi 22. oktobra“ od **eshatološkog iskustva** „Božji narod će u završnoj fazi znati trenutak.“ To nisu iste tvrdnje.

Ali opet to nije isto što i tvrdnja: „U njenim ranim vizijama nikada nije postojao koncept da će Božji narod dobiti dan i čas.“ Postojao je. Kasnija interpretacija može ga smjestiti u završnu budućnost. Ali

⁸ *A Study of the 144,000, Present Truth* / adventistički pionirski materijal; *Questions on the Sealing Message*.

⁹ Ellen G. White, *Early Writings*, “My First Vision.” *Letters and Manuscripts*, vol. 1.

istorijski tekst u njegovom izvornom kontekstu ostaje.

XXVIII. ELEN VAJT I NEPOSREDNOST KRAJA

Elen Vajt je kasnije izričito osuđivala određivanje konkretnog datuma. To treba priznati.

Ali to ne znači da njeni tekstovi nisu stvarali veoma snažan osjećaj neposrednosti.

U različitim periodima nalazimo izjave u kojima govori da:

- neki njeni savremenici mogu doživjeti Hristov dolazak;
- vrijeme je kratko;
- ljudi treba da žive u neposrednom očekivanju;
- neki događaji mogu nastupiti prije nego što tadašnja djeca završe normalan životni put.

To je drugačije od konkretnog datuma, ali psihološki proizvodi **snažnu eshatološku hitnost.**

XXIX. „NEMA DATUMA“ NIJE ISTO ŠTO I „NEMA VREMENSKOG OČEKIVANJA“

Ovo je važna razlika. Može se reći: „Ne znamo datum,“ a istovremeno „Vrijeme je veoma kratko.“

Prva tvrdnja štiti od formalnog postavljanja datuma. Druga održava snažnu psihološku neposrednost.

Zato je korisno razlikovati kalendarsko predviđanje od eshatološke neposrednosti.

XXX. ESHATOLOŠKO POMIJERANJE GENERACIJE

Ako je prvobitni koncept snažno povezan sa „živim svetima“ tadašnje generacije, prolazak vremena stvara problem.

Šta se događa kada ti ljudi umiru?

Religijski sistem mora proširiti ili reinterpretirati kategoriju.

Tako se pojavljuje mogućnost da ljudi koji umru prije završne krize budu povezani sa 144.000 kroz vaskrsenje.

Time se prvobitna kategorija „**mi**“ pretvara u „**buduća konačna**“

zajednica.“ To je tipičan oblik **eshatološkog pomjerenja generacije.** To je jedan od načina na koji religijski sistem može preživjeti neispunjeno očekivanje bez otvorenog priznanja da je prvobitna interpretacija bila pogrešna. Ili još pogubnije po zajednicu: imali smo lažnog proroka.

XXXI. JEHOVINI SVJEDOCI – PARALELNI SLUČAJ

Kod Studenata Biblije i kasnijih Jehovinih svjedoka vidimo sličan obrazac. Posebno su važne godine: 1914, 1925, 1975.

XXXII. 1914.

Raselov sistem hronologije pridavao je 1914. godini veliki eshatološki značaj.

Kada se očekivani vidljivi događaji nisu dogodili u očekivanom obliku, godina nije napuštena.

Umjesto toga dobila je novo značenje: **Hrist je 1914. počeo svoju nevidljivu prisutnost i kraljevsku vlast.**

Struktura je: **datum ostaje → vidljivo očekivanje ne nastupa → događaj postaje nevidljiv → datum se zadržava kao doktrinarni stub.**¹⁰

XXXIII. 1925.

Kod 1925. godine pojavila su se konkretnija očekivanja povezana sa vaskrsenjem patrijarha poput Abrahama, Isaka i Jakova.

Kasnija službena literatura Jehovinih svjedoka priznaje da su ta očekivanja postojala i da su proizvela razočaranje.¹¹ Sama organizacija navodi da je nakon 1925. u nekim područjima dramatično opalo prisustvo na sastancima.

Ovdje imamo veoma čist primjer: **proročko očekivanje → neispunjenje → korekcija.**

¹⁰ *God's Kingdom Rules!*, “The Kingdom Is Born in Heaven.” *Here Is the Bridegroom!* – 1914. kao početak Hristove nevidljive prisutnosti.

¹¹ *Jehovah's Witnesses—Proclaimers of God's Kingdom*, “Testing and Sifting From Within.”

XXXIV. 1975.

1975. je još jedan primjer snažne eshatološke anticipacije.

Kroz računanje 6000 godina ljudske istorije i povezanost sa Mile-nijumom razvijena su očekivanja da bi upravo 1975. mogla biti pre-lomna godina.¹²

Kasnija službena literatura priznaje da su određena očekivanja bila previše određena i da je uslijedilo razočaranje.¹³

To pokazuje da je obrazac kod Jehovinih svjedoka bio ponovljiv.

XXXV. OD „POGREŠNOG PROROČANSTVA“ DO „NAPREDUJUĆEG SVJETLA“

Religijski sistem koji ne može jednostavno reći: „Pogriješili smo“ mora imati neki koncept koji omogućava promjenu bez rušenja autori-teta.

Adventizam ga ima u različitim oblicima kroz ideju napredujućeg razumijevanja. Jehovini svjedoci koriste veoma sličan koncept kroz i-deju „nova svjetlost“ / „progresivno razumijevanje“.

To može biti legitimna teološka ideja.

Ali ona ima potencijalni problem: **Ako je svaka nova interpreta-cija automatski „više svjetla“, onda prethodna greška nikada ne mora biti jasno označena kao greška.**

Tako sistem postaje gotovo neoboriv.

Kada se događa falsifikacija? Pretpostavimo da neko kaže: „Bog mi je pokazao da će se X dogoditi.“ Ako X ne dogodi, normalna episte-mologija kaže da je **tvrdnja ozbiljno dovedena u pitanje.**

Ali ako se kaže: „Bog je rekao X, ali X se dogodilo na drugi način“ onda je tvrdnja praktično zaštićena od provjere.

Ako se zatim kaže: „X će se ipak dogoditi u budućnosti“ dobijamo dodatnu zaštitu.

¹² *Jehovah's Witnesses—Proclaimers of God's Kingdom*, “Declaring the Good News Without Letup (1942–1975).”

¹³ *Jehovah's Witnesses—Proclaimers of God's Kingdom*, “Testing and Sifting From Within.”

Ako se konačno kaže: „Samo oni koji imaju pravi duhovni uvid razumiju šta X zaista znači“ dobijamo zatvoreni epistemološki sistem.

XXXVI. PARALELA

Mileriti / Adventisti	Jehovini svjedoci
Proročka hronologija	Proročka hronologija
1844.	1914.
Očekivani događaj	Očekivani događaj
Neispunjenje	Neispunjenje
Reinterpretacija	Reinterpretacija
Datum ostaje važan	Datum ostaje važan
Eshatološka hitnost	Eshatološka hitnost
Poseban identitet	Poseban identitet
Proročki autoritet	Organizacijski autoritet
Generacijsko očekivanje	Generacijsko očekivanje
Institucionalizacija	Institucionalizacija

Razlika je u tome što su Jehovini svjedoci kroz XX vijek imali više izrazitih vremenski određenih očekivanja, dok je adventizam nakon 1844. uglavnom zadržao jednu ključnu godinu i razvio dugotrajnu doktrinu oko nje.

XXXVII. PSIHOLOŠKI CIKLUS

Kod oba pokreta možemo prepoznati:

1. PROROČKO RAČUNANJE

↓

2. POSEBAN UVID

„Mi razumijemo ono što drugi ne razumiju.“

↓

3. POSEBAN IDENTITET

„Mi smo poslednja generacija Božjeg naroda.“

↓

4. HITNOST

„Kraj je blizu.“

↓

5. INVESTICIJA

Život se organizuje prema očekivanju.

↓

6. NEISPUNJENJE

Događaj ne nastupa.

↓

7. DISONANCA

„Kako smo mogli pogriješiti ako nas je Bog vodio?“

↓

8. REINTERPRETACIJA

„Datum je bio tačan, ali događaj drugačiji.“

↓

9. SAKRALIZACIJA NOVOG TUMAČENJA

Novo razumijevanje postaje „svjetlost“.

↓

10. INSTITUCIONALIZACIJA

Novo tumačenje postaje dio identiteta.

XXXVIII. JEDAN VELIKI PROBLEM SA OVIM MODELOM

Ako ovaj psihološki model primijenimo previše agresivno, možemo pogriješiti.

Ne možemo jednostavno reći: „Pošto je postojala kognitivna disonanca, nova doktrina je sigurno izmišljena.“

To ne slijedi, makar ne kod adventista sedmog dana. Kod Jehovnih svjedoka svaka važna godina je pogrešna.

Psihologija može objasniti zašto je određena interpretacija postala privlačna. Ne može sama dokazati da li je interpretacija biblijski tačna. Zato psihologija mora ostati **analitički alat**, a ne zamjena za egzegezu.

XXXIX. NAJPOŠTENIJI ZAKLJUČAK O 1844.

Najbolje je razlikovati tri pitanja.

PITANJE 1: Da li je Mileritsko očekivanje Hristovog dolaska 22. oktobra 1844. bilo tačno? **Ne.** Hrist nije došao.

PITANJE 2: Da li to znači da je svaki element njihove biblijske analize bio pogrešan? **Ne nužno.**

PITANJE 3: Da li je predadventni sud biblijski moguć i ozbiljno argumentabilan nezavisno od 1844? **Da.** Danilo 7, Danilo 8, Jevrejima 8–10 i Otkrivenje 14 pružaju dovoljno materijala da se ta mogućnost ozbiljno razmatra.

XL. GDJE JE ONDA PRAVI PROBLEM ADVENTIZMA?

Problem nije nužno: „Vi vjerujete u predadventni sud.“

Mnogo ozbiljnija pitanja su:

1. Kako ste dobili 1844?
2. Da li je 22. oktobar istorijski održiv?
3. Da li Danilo 8 zaista daje početnu tačku koja vodi do 1844?
4. Da li je prvobitno Mileritsko očekivanje bilo isto što i kasnija adventistička doktrina?
5. Kako se objašnjavaju rani tekstovi „zatvorenih vrata“?
6. Kako se objašnjavaju promjene oko 666?
7. Kako se razvijalo učenje o 144.000?
8. Kako se razvijalo učenje o pečaćenju?
9. Kakvu ulogu imaju rane vizije?
10. Kako se provjerava autoritet Elen Vajt i da li ona stoji ili pada kao proklamovani „Duh proroštva“?
11. Da li je naglasak na „duhovnim darovima“ i postavljanje Elen Vajt na tron „proroka poslednje crkve“ zaista dao legitimitet crkvi Adventista sedmog dana ili je zapravo fanatizovao i kompromitovao važne eshatološke poruke stvaranjem tipične apokaliptičke „ekskluzivne“ sekte?
12. Da li su kasnije interpretacije zaista proistekle iz Biblije ili su retroaktivno potvrđene proročkim autoritetom?

To su mnogo ozbiljnija pitanja od jednostavnog: „1844. je propala, dakle sve je lažno.“

XLII. ZDRAVA BIBLIJSKA ESHATOLOGIJA

Novi savez daje veoma ozbiljnu eshatologiju. Ali ona ima drugačiju psihološku strukturu.

Isus kaže: „A o tom danu i o tom času ne zna niko.“ (Matej 24:36)

Djela 1:7: „Nije vaše da znate vremena ili razdoblja.“

To prosto znači da **hrišćanin ne treba da posjeduje tajni kalendar Božjeg plana.**

Ali to ne znači da ne postoji sud. Ne znači da ne postoje eshatološki događaji. Ne znači da ne postoji nebeska služba. Ne znači da ne postoji završna faza prije Drugog dolaska.

Ne znači ni da se ne bismo trebali baviti istraživanjem proročanstava i prepoznavati njihovo istorijsko ispunjenje. Naprotiv, imamo takav uput od samog Hrista: „Tako, kad sve ovo vidite, znajte da je blizu, pred vratima.“ (Matej 24:33)

Znači samo da **čovjeku nije dato da kontroliše Božje vrijeme.**

XLII. DVIJE VRSTE ESHATOLOGIJE

APOKALIPTIČKI SISTEM	BIBLIJSKI MODEL
„Mi znamo kada.“	„Hrist će doći.“
„Mi razumijemo ono što drugi ne razumiju.“	„Ne znamo kada.“
„Mi smo posebna generacija.“	„Postoji nebeska Hristova služba.“
„Kraj je neposredan.“	„Postoji predadvetni sud.“
„Morate slijedi naš sistem.“	„Zato budimo spremni.“
	„Živimo vjerno danas.“

XLIII. BIBLIJSKI MODEL DUHOVNIH DAROVA

Slično važi i za duhovne darove.

Novi savez ne kaže „odbacite proroštvo.“ Ali ne kaže ni „prihvatite svaki proročki iskaz.“

Kaže „**sve provjeravajte.**“ To je zaštitni mehanizam.

Pravi biblijski model funkcionise na sledeći način: **dar** → **iskaz** → **provjera Pismom** → **razlučivanje** → **prihvatanje ili odbacivanje.**

Nije po modelu: **dar** → **neupitni autoritet** → **doktrina** → **institucija.**

XLIV. NAJVEĆA OPASNOST

Najveća opasnost nastaje kada se **biblijska istina** pomiješa sa **interpretacijom** koja se zatim pomiješa sa **prorokim autoritetom** i konačno sa **institucionalnim autoritetom.**

Tada član više ne može lako razlikovati:

- šta Biblija zaista kaže,
- šta njegova zajednica zaključuje,
- šta je prorok navodno vidio,
- i šta institucija zahtijeva da on vjeruje.

To je psihološki veoma snažan sistem.

XLV. KAKO DUHOVNO ISKUSTVO KOJE JE U POČETKU POSLEDICA VJEROVANJA MOŽE VREMENOM POSTATI IZVOR VJEROVANJA

Kada se to dogodi, subjektivno iskustvo počinje oblikovati objektivnu doktrinu. To možemo prikazati ovako:

OBJEKTIVNA VJERA: **Pismo** → **razumijevanje** → **vjerovanje** → **iskustvo** nasuprot:

SUBJEKTIVNA VJERA: **iskustvo** → **uvjerenje** → **reinterpretacija Pisma** → **doktrina**

U prvom modelu **Pismo** ima **poslednju riječ nad iskustvom.** U drugom modelu **iskustvo** dobija **poslednju riječ nad Pismom.** I tu nastaje problem.

Kako subjektivno iskustvo uopšte može promijeniti doktrinu? Proces je obično mnogo suptilniji nego što izgleda. Recimo da osoba doživi nešto što smatra neposrednim Božjim djelovanjem: „Bog mi je

pokazao X.“ Samo iskustvo još uvijek nije doktrina.

Ali ako osoba zaključí: „Ako mi je Bog ovo pokazao, onda X mora biti istina,“ onda se događa **epistemološki skok**. Od „doživio sam nešto“ prelazi se na „**Bog mi je otkrio nešto**.“ A zatim „**zato je ovo istina**.“ I konačno „**sada moramo tako tumačiti Bibliju**.“

Tu iskustvo više nije samo iskustvo. Ono postaje **autoritet**.

Ova studija upravo upozorava da je razlika ogromna između: „Prorok Danilo pokazuje X“ i „Duh mi je pokazao da je X.“ U prvom slučaju tvrdnja se može provjeravati tekstom. U drugom, osporavanje interpretacije lako postaje osporavanje samog Božjeg djelovanja.

Kada iskustvo dobije status objave to bismo mogli nazvati „sakralizacijom subjektivnog iskustva“. Normalno iskustvo „**osjećam da me Bog vodi**“ postaje „**Bog me vodi**.“ Zatim „**Bog mi je pokazao istinu**,“ a onda „**osporavati ovo znači protiviti se Bogu**.“ Tu se događa dramatična promjena. Jer sada više nije moguće normalno kritički ispitivati tvrdnju.

Ako neko kaže: „Mislim da si pogrešno razumio Danila 2 i 7,“ to je legitimna teološka rasprava. Ali ako prorok kaže: „Bog mi je (u viziji/duhu) pokazao da Danila 2 i 7 treba razumjeti upravo ovako,“ onda sagovornik više ne raspravlja samo sa tumačem Pisma. On navodno raspravlja sa **Božjom objavom**. Stoga, što se subjektivno iskustvo više približava statusu direktnog Božjeg otkrivenja, to je teže izvršiti njegovu racionalnu i biblijsku provjeru.

Tu se vidi još jedan veoma zanimljiv proces kod ranog adventizma: **mnogo subjektivnih iskustava → potreba za razlikovanjem pravih i lažnih iskustava → jedan posebno priznati prorok → institucionalni autoritet**.

To je zapravo sasvim razumljiv psihološki proces. Ako zajednica ima vizije, proročanstva, snove, snažna emocionalna iskustva, „riječí od Boga“, različite ljude koji tvrde da ih vodi Duh, vrlo brzo nastaje pitanje: **Ko je od njih zaista od Boga?**

Ako nema objektivnog kriterijuma, zajednica mora pronaći način da razlikuje „istinsko“ od „lažnog“. I tada se može pojaviti **centralizacija proročkog autoriteta**. Drugim riječima, subjektivna iskustva →

potreba za autoritetom → autoritet određuje koje je iskustvo legitimno.

A onda nastaje paradoks: **iskustvo je prvo proizvelo autoritet, a autoritet kasnije potvrđuje iskustvo.** To može stvoriti zatvoren epistemološki krug.

Još veći problem nastaje kada doktrina počinje „hraniti“ iskustvo. Ovo je druga faza i možda još opasnija. Na početku imamo: **iskustvo → doktrina.** Ali kada je doktrina jednom uspostavljena, događa se povratna sprega: **doktrina → očekivanje iskustva → iskustvo → potvrda doktrine.**

Na primjer:

1. Zajednica vjeruje da im Bog daje posebne duhovne darove.
2. Član očekuje natprirodno iskustvo.
3. Dobije snažno emocionalno ili vizionarsko iskustvo.
4. Protumači ga kroz postojeću doktrinu.
5. Iskustvo se smatra potvrdom doktrine.
6. To povećava vjeru u doktrinu.
7. Sledeći član sada ulazi u zajednicu sa još većim očekivanjem takvog iskustva.

Nastaje **samopojačavajući sistem.** I tu subjektivna iskustva više nisu samo posledica teologije. Ona postaju **mehanizam reprodukcije teologije.**

Šta se događa kada iskustvo dođe u sukob sa Pismom? Tu je pravi test. Postoje samo dva osnovna izlaza.

A. Pismo ima prednost. „Moje iskustvo je bilo stvarno, ali moje tumačenje iskustva je bilo pogrešno.“ To je epistemološki zdravo. Čovjek može priznati: „**Ne znam šta sam doživio, ali znam šta Pismo kaže.**“

B. Iskustvo ima prednost. „Pismo izgleda da kaže X, ali Bog mi je pokazao Y.“ Tada se počinje tražiti nova interpretacija Pisma koja će omogućiti da **Y ipak bude tačno.** To je upravo ona promjena redoslijeda na koju upozoravamo u ovoj studiji.

I tu možemo bolje razumjeti 1844. Postavljeni datum 22. oktobar 1844. je predstavljao ogroman sudar između **očekivanja + vjerovanja**

+ **iskustva zajednice i stvarnosti koja se dogodila.** Očekivani Hristov dolazak nije se dogodio. Naime, ako je **subjektivno uvjerenje da je Bog vodio pokret** veoma jako, onda priznati da je „naše tumačenje bilo pogrešno“ može biti psihološki mnogo teže nego pronaći novo tumačenje koje će sačuvati prvobitno uvjerenje.

Ali ovdje treba napraviti jednu veoma važnu ogradu. Ovo **ne znači automatski** da ako je neko imao subjektivno iskustvo, njegova doktrina je lažna. To bi bila druga krajnost. Potrebno je napraviti razliku između **geneze ideje i istine ideje.** Činjenica da je neka ideja nastala u psihološki problematičnom okruženju ne dokazuje sama po sebi da je ideja netačna. **Pogrešan put nije nužno pogrešan zaključak.** Ali isto tako **subjektivno iskustvo nije dokaz da je zaključak tačan.**

Faza	Šta se događa	Opasnost
1. Iskustvo	„Nešto sam doživio.“	mala
2. Tumačenje	„To je bilo od Boga.“	veća
3. Autoritet	„Bog mi je time otkrio istinu.“	velika
4. Doktrina	„Ovo je zato obavezno vjerovanje.“	vrlo velika
5. Hermeneutika	„Pismo moramo razumjeti tako da potvrdi iskustvo.“	kritična
6. Institucionalizacija	„Ko ovo odbaci, odbacuje Božje vođstvo.“	ekstremna
7. Samopotvrđivanje	Nova iskustva potvrđuju postojeću doktrinu	zatvoren sistem

Ova poslednja faza je naročito problematična. Jer tada više nema normalnog mehanizma za procjenu falsifikacije vjerovanja.

Biblijski model je zapravo veoma radikalan.

Već smo pomenuli tri veoma važna teksta:

„Sve provjeravajte, dobro zadržite.“ – 1. Solunjanima 5:20–21

„A drugi neka rasuđuju.“ – 1. Korinćanima 14:29

„Ne vjerujte svakome duhu, nego ispitujte duhove jesu li od Boga.“ – 1. Jovanova 4:1.

To znači da u biblijskom modelu **postojanje natprirodnog iskustva samo po sebi nije dovoljno da bi ono dobilo autoritet**. Čak i ako neko tvrdi da prorokuje, zajednica treba da **ispituje**.

Dakle, **prorok govori → zajednica ispituje**. A ne, **Prorok govori → zajednica vjeruje zato što je prorok**. Ovo je centralna epistemološka lekcija cijele studije.

Najkraća formula cijelog problema izgledala bi ovako:

	SUBJEKTIVNO ISKUSTVO	BIBLIJSKI MODEL
1.	Iskustvo	Pismo
2.	Tumačenje iskustva	Doktrina
3.	Pripisivanje božanskog porijekla	Vjera
4.	Autoritet	Iskustvo
5.	Doktrina	Ispitivanje iskustva Pismom
6.	Tumačenje Pisma u skladu sa tom doktrinom	Prihvatanje ili odbacivanje iskustva
7.	Nova iskustva potvrđuju doktrinu	
8.	Doktrina postaje samopotvrđujući sistem	

I upravo je **poslednja stavka** ono što štiti objektivnu vjeru od subjektivizma. Drugim riječima, **problem nije u tome što vjernik ima duhovno iskustvo. Problem počinje kada iskustvo dobije pravo da određuje šta Pismo znači**. A još ozbiljnije postaje kada se **tumačenje tog iskustva proglasi direktnim Božjim otkrivenjem**, jer tada svaka kritika iskustva može biti predstavljena kao kritika Boga. To je vjerovatno najvažnija opasnost koju bismo naglasili u ovoj studiji.

XLVI. ZAVRŠNA SINTEZA

Istorija Milerita, adventista i Jehovinih svjedoka ne može se pošteno svesti na jednu rečenicu: „Pogriješili su datum.“

To je previše površno.

Ali isto tako ne može se prihvatiti ni druga krajnost: „Pošto je njihov sistem preživio razočaranje, njihovo novo tumačenje mora biti od Boga.“

To je takođe nelogično.

Mnogo realnija slika je složenija.

Mileritski pokret je razvio ozbiljno zanimanje za biblijsku eshatologiju, ali ga je spojio sa vrlo određenom hronologijom i snažnim očekivanjem neposrednog Drugog dolaska.

Kada se očekivanje 1844. nije ostvarilo, nastala je velika kriza. Iz te krize nastao je adventizam. Adventisti su sačuvali 1844. i razvili doktrinu nebeskog suda. Istovremeno, rani adventizam je nosio snažan entuzijastički / „harizmatički“ element, uključujući vizije i proročki autoritet, što je moglo pojačati fanatizam i otežati razlikovanje **biblijskog zaključka od iskustvenog autoriteta**.

Kasniji razvoj uključivao je reinterpretaciju pojedinih ranih koncepta – „zatvorena vrata“, 144.000, pečaćenje, „dan i čas“, 666 i neposrednost kraja.

Ali iz toga ne slijedi da je sve što je adventizam kasnije učio nebiblijsko. Naprotiv.

Kada se njihov sistem očisti od Milerove hronologije i kasnijeg institucionalnog autoriteta, ostaje pitanje koje zaslužuje ozbiljno proučavanje: **Da li Biblija zaista uči da postoji nebeski predadventni sud?**

Danilo 7 daje sud prije konačnog primanja carstva.

Danilo 8 govori o svetinji i njenoj završnoj obnovi/vindikaciji.

Jevrejima 8–10 predstavlja Hrista kao nebeskog Prvosveštenika i govori o čišćenju nebeskih stvari.

Otkrivenje 14 govori o „času suda“ prije završne žetve.

Zato je moguće da je istorijska ironija upravo u tome što je **jedan religijski pokret nastao iz pogrešnog očekivanja ipak skrenuo pažnju na stvarnu biblijsku eshatološku temu**.

Ali ako je to tačno, zaključak mora biti: **U istražni/predadventni sud treba vjerovati zato što ga potvrđuje Pismo, a ne zato što je Miler izračunao 1844. niti zato što ga je Elen Vajt potvrdila**.

To je ključna razlika.

ZAKLJUČNA FORMULA

Možemo je izraziti ovako:

Miler je pogriješio u primjeni proročanstva. Adventisti su pogriješili u konstrukcijama hitnosti drugog dolaska. Tu se prepoznaje njihovo djelovanje kao tipične apokaliptičke sekte.

Elen Vajt ne može biti dokaz istinitosti adventističke doktrine.

Ali nijedna od tih činjenica ne može sama po sebi oboriti biblijski koncept predadventnog suda.

Taj koncept mora biti testiran neposredno Pismom.

A isto tako, ako je predadventni sud biblijski, njegova istinitost ne zavisi čak ni od tačnog datuma 1844.

Ako smatrate da 1844. nije biblijski potpuno dokaziva, ne treba zbog toga odbaciti ono što Biblija zaista uči o sudu, svetinji i Hristovoj prvosveštentičkoj službi. Ukoliko se ipak držite tog stava, to samo pokazuje da ste unaprijed predisponirani crkvenim dogmama koje izričito odbacuju bilo kakav sud i drže se vjerovanja da je „sve završeno na krstu“. Za one koji su otvorenog uma oko ovih pitanja, predlažemo da ozbiljno prouče objektivne studije o ovom predmetu.¹⁴

Upravo na toj tački se završava istorijska kritika Milerizma i počinje prava biblijska egzegeza.¹⁵

¹⁴ Vidjeti na primjer: [Zašto je proročki period od 70 sedmica započeo 457. godine prije Hrista?](#) i [Danilovih 70 sedmica i 2300 dana objašnjeno](#) (religija.me).

¹⁵ Detaljnu studiju o predmetu suda koji prethodi drugom Hristovom dolasku možete pogledati u radu pod naslovom „[Da li je neophodan predadventni sud?](#)“ na sajtu religija.me.